

Debat sobre l'Orientació Política Global del Govern

Intervenció inicial del cap de Govern,
Xavier Espot Zamora

Andorra la Vella, 23 de setembre de 2020

Gràcies Senyora Síndica,

Senyora Subsíndica,

Senyores conselleres i senyors consellers,

Comparec avui davant del Consell General per al primer debat d'orientació política de la legislatura. Un debat que, en circumstàncies normals, s'hauria d'haver celebrat la primavera passada, coincidint amb el primer aniversari de la constitució del Govern d'entesa entre Demòcrates, Liberals i Ciutadans Compromesos. Però convindran amb mi que les circumstàncies d'aquest 2020, un any marcat per la irrupció de la pandèmia del coronavirus, són qualsevol cosa menys normals.

Hi ha una antiga maledicció llunyana que diu: “tant de bo visquis moments interessants”. En el benentès que els “moments interessants” són sempre etapes complicades i plenes de tribulacions. En els darrers anys, Andorra ha viscut -sens dubte i dissortadament- alguns d'aquests moments interessants, en el sentit de la maledicció. I, si considerem els últims sis mesos, sembla clar, malauradament, que els moments interessants -els temps interessants- encara no s'han acabat per al nostre país.

Més enllà de l'anècdota, que serveix per il·lustrar l'estat d'ànim que molts de nosaltres -des de les institucions però també des de les respectives activitats laborals, professionals i empresarials- hem experimentat al llarg d'aquest 2020, el cert és que la pandèmia ens ha obligat a adaptar-nos a una nova realitat, a reordenar les nostres prioritats i a canviar alguns plantejaments estratègics. La gran majoria de les persones estan vivint aquest procés d'adaptació, de canvi i de replantejament: Al món del treball, del lleure i de les activitats familiars. I el Govern, evidentment, també ha hagut de fer aquesta feina.

Abans d'entrar a parlar de les línies d'actuació de futur, crec que és convenient que repassem **quin ha estat l'impacte sanitari, econòmic i social que la pandèmia** ha tingut -fins ara- a casa nostra:

La primera evidència de contagi comunitari del coronavirus a Andorra va tenir lloc a mitjans del mes de març, en moments de grans concentracions de persones al nostre país, motivats per l'afluència turística pròpia de la temporada d'hivern. Una temporada d'hivern que, fins al març, havia estat especialment bona: Per l'elevat nombre de persones que van visitar Andorra, les pernoctacions i la despesa mitjana.

Andorra acumulava en aquell moment gairebé 7 anys de creixement econòmic, de reducció sostinguda de l'atur i de creació de llocs de treball. Uns anys que havien anat acompanyats d'esforços per mantenir una línia d'equilibri pressupostari en el sector públic que feien que el nostre endeutament respecte el Producte Interior Brut se situés al tomb del 35%. Crec que és important remarcar aquesta realitat -m'hi tornaré a referir més endavant- perquè bona part dels programes d'ajut i suport que el Govern ha posat en marxa per pal·liar els efectes econòmics i socials de la pandèmia no hauria estat possible sense aquesta feina d'estalvi i consolidació al llarg dels darrers anys.

Uns anys de racionalització i d'estalvi, és cert, marcats per una profunda crisi financera -entre els anys 2007 i 2013- però que van preservar els serveis públics. Bona prova és que, fins i tot en el pic d'hospitalitzacions per coronavirus, el nostre sistema públic de salut va resistir sense arribar al risc de col·lapse.

Gràcies a la bona dimensió de les infraestructures sanitàries, gràcies també a una política d'inversions en salut pública i gràcies -molt especialment- a tots els professionals de la salut i la resta del personal del sector sanitari i sociosanitari podem dir que Andorra estava preparada per fer front a la pandèmia.

Aquells dies del passat mes de març que -n'estic segur- tots recordarem de manera vívida i clara durant molts anys, la irrupció amb força de la pandèmia a casa nostra ens va forçar a adoptar mesures dràstiques de confinament de la població i d'aturada d'activitats econòmiques. Al llarg dels mesos que va durar la situació d'emergència sanitària, des del Govern vam informar puntualment de totes les decisions i passos a seguir. El deure de transparència que tenen totes les institucions públiques esdevé encara més important en una situació d'excepcionalitat i d'incertesa.

Andorra va donar a la primavera una imatge de responsabilitat, de maduresa i de resistència de la qual avui ens podem sentir orgullosos. La pandèmia ha segat la vida de 53 persones al nostre país, per a les quals -altra vegada- vull tenir un record sentit; però també ha posat de manifest el valor incalculable del nostre sistema públic de salut i de les persones que hi treballen; així com de la resta de servidors públics i de les xarxes de voluntariat.

La gestió d'una situació d'emergència com la que vam viure la primavera passada -i d'una situació preocupant i de risc com la que encara estem vivint i viurem durant mesos- no és ni pot ser responsabilitat exclusiva d'un Departament o d'un Ministeri del Govern. Ni tan sols del Govern en el seu conjunt o de la resta d'institucions que configuren l'arquitectura pública del nostre país.

L'excelsionalitat del moment és tal que cal la contribució de totes i cadascuna de les persones que formen part de la societat andorrana.

Les decisions que la pandèmia ens obliga a adoptar no són ni evidents ni senzilles: Recordem que vam estar durant setmanes totalment confinats a casa, que vam establir horaris i protocols per accedir als establiments i als serveis considerats essencials, que el desconfinament i la represa de l'activitat es van fer de forma progressiva i esglaonada i que hem integrat com a habituals restriccions com el distanciament físic o l'ús obligatori de la mascareta, del gel hidroalcohòlic i altres mesures de prevenció.

El Consell General va aprovar la llei que regula els estats d'alarma i emergència per donar al Govern les eines per fer front a situacions com la que vam viure; però també -i molt especialment- per limitar i controlar les atribucions excepcionals que el Govern té en aquestes circumstàncies. Ara bé, vull recordar que no ha calgut decretar aquests estats excepcionals, perquè la ciutadania ha observat en tot moment les obligacions i recomanacions necessàries per contenir la propagació de la pandèmia.

Com sabeu, he dedicat part de la meva trajectòria professional a l'exercici del dret. I per això sé que l'imperi de la llei no ho pot tot. Per molt ben pensades que estiguin les normes, un ordenament jurídic només és efectiu si una majoria de la població hi creu i el respecta. I aquesta actitud cívica és més important que qualsevol llei.

Una actitud cívica col·lectiva que vam demostrar durant els mesos del confinament més estricte i que hem sabut mantenir durant els mesos d'estiu, amb l'arribada de visitants i turistes. Malgrat les dificultats passades i les que encara han de venir, és un èxit col·lectiu el fet que fins on tenim constància, cap dels rebrots que hem viscut durant l'estiu s'hagi produït a causa de l'afluència de visitants. La visita de gairebé un milió de turistes durant els mesos d'estiu no ha comportat un augment dels casos de coronavirus al país; i això és una bona notícia per a una de les nostres principals indústries.

També **cal contextualitzar correctament les dades**. A la primavera vam arribar a tenir més de 800 casos positius de coronavirus. Quan vam realitzar els tests serològics -en els quals va participar un 90% de la població del país- ens vam adonar que gairebé 8.000 persones havien passat la malaltia. Ara, la xifra de casos positius al país se situa al tomb dels 850 infectats, i -en canvi- el nombre de persones ingressades a l'hospital per coronavirus és molt més baix que a la primavera, hi ha dues persones ingressades a cures intensives i no hi ha hagut afortunadament cap defunció.

Perquè ara tenim una capacitat de reaccionar més ràpid i de reaccionar millor. I especialment perquè la nostra capacitat de fer proves ha augmentat de manera molt important: D'entre 30 a 100 proves diàries a la primavera fins a 1.000 proves diàries actualment. Això vol dir que als mesos de març i abril, amb aquells 800 casos, estàvem veient només la punta de l'iceberg; mentre que actualment -tot i que la detecció del 100% dels casos és impossible- tenim un percentatge molt més alt de casos actius detectats.

Una vegada més, Andorra, per les seves circumstàncies específiques, ha de fer un esforç superior al d'altres països a l'hora d'explicar-se. És cert que si tenim en compte el nombre de persones infectades per cada 100.000 habitants, el nostre país mostra una alta incidència de la pandèmia. També ens situem entre els primers llocs del rànquing quan el que tenim en compte són el nombre de morts per cada 100.000 habitants.

Però la nostra realitat és la que és: som un país, però per dimensió som com una ciutat o el barri d'una ciutat amb una trama urbana gairebé contínua. Tenim una població estable de 77.000 persones, però ens visiten milions de persones cada any, i també nosaltres ens desplaçem molt sovint als territoris dels països veïns. I, a la vegada, som el país del món -després de les Illes Feroe- que més tests hem fet i fem en relació amb el nombre d'habitants.

I això és el que hem de saber explicar: Andorra presenta una alta incidència del virus, perquè tenim una gran majoria de casos detectats. El nostre sistema de salut va resistir bé el gran impacte de la pandèmia del març i abril i ara -amb les xifres actuals- està lluny del risc de col·lapse. La taxa de letalitat del virus a casa nostra és molt baixa: Hem tingut poques defuncions respecte al nombre global de casos. I la nostra indústria més intensiva en persones -que és el turisme i tots els sectors relacionats- no ha comportat un augment significatiu dels casos.

Aquesta és la realitat que ens hem d'esforçar per explicar i fer entendre als nostres interlocutors internacionals, als mitjans de comunicació nacionals i estrangers i a aquelles persones que ens visiten o que volen visitar-nos.

El repte sanitari que representa gestionar la pandèmia del coronavirus també ens ha portat a **replanificar i prioritzar les inversions en l'àmbit sanitari**. La infraestructura més significativa serà la creació d'un Laboratori Nacional d'Epidemiologia, que disposi d'un elevat nivell de bioseguretat, que ens permeti disposar d'una major capacitat diagnòstica i que -a la vegada- afavoreixi la recerca en aquest àmbit.

Així mateix, s'està construint l'àrea de cirurgia major ambulatoria amb possibilitat d'ús d'UCI. L'objectiu és disposar d'un equipament que pugui complir una doble funció: D'una banda podrà ser utilitzat per donar resposta a aquells casos que requereixen cirurgia major ambulatoria; i, de l'altra, incrementarà significativament el nombre de llits d'unitat de cures intensives, en cas que episodis com els viscuts la primavera passada es repeteixin en el futur.

També estem reforçant i adaptant els recursos materials i humans del sistema públic de salut i del Cedre, tenint en compte les necessitats detectades durant el període de major incidència de la pandèmia.

L'objectiu, des d'un punt de vista sanitari però també des d'un punt de vista més global, és ser un país *covid-ready*, és a dir, preparat per fer front a la pandèmia i als seus diversos rebrots. A tal efecte, és especialment significativa l'habilitació, a l'edifici de les Columnes d'Andorra la Vella, on fins fa poc hi havia les dependències de la Batllia i altres tribunals, d'una Àrea Específica Covid-19, que aplega els serveis d'atenció telefònica, els equips de cribratge i els rastrejadors.

Senyores conselleres i senyors consellers,

Quan parlem de l'impacte que la Covid-19 està tenint en el conjunt de la societat andorrana, hem de començar atenent -sempre- la qüestió sanitària. Però des del primer moment el Govern ha tingut present que aquesta pandèmia tenia unes **conseqüències econòmiques i socials** notables: Tant per la davallada d'activitat del sector serveis en general -i del turisme en particular- com per la incidència que les mesures de confinament i distància social tenen sobre les diferents àrees d'activitat.

Resulta prematur -fins i tot ara, sis mesos després de les primeres mesures d'aturada de l'activitat- avaluar l'afectació econòmica que haurà tingut la pandèmia; però ara ja tenim una perspectiva que encara no teníem a la primavera. Recordem que, amb l'excepció de les àrees considerades essencials i d'aquelles activitats que es podien dur a terme per mitjà del teletreball, la totalitat de sectors de l'economia van romandre inactius durant un mes i mig; i el retorn a l'activitat va ser gradual a partir del maig i no va ser generalitzat fins al juny. L'impacte del confinament sobre el producte interior brut podria arribar a ser del 15%.

A més, la Covid-19 també ha significat un fre per a la inversió estrangera. Fins a mitjan març, la tendència era positiva, amb menys sol·licituds que l'any anterior, però amb una valor absolut més

elevat. En canvi, la pèrdua d'un trimestre que va significar el confinament, serà impossible de recuperar aquest any. A principis d'aquest mes, la inversió estrangera acumulada arribava als 145 milions d'euros, molt lluny dels 430 milions amb què es va tancar el 2019.

Per la via dels decrets i de les iniciatives legislatives tramitades en aquesta Cambra, hem posat en marxa diversos paquets de mesures encaminats a pal·liar l'impacte molt negatiu que la pandèmia té sobre l'economia. Però, una vegada més, cap mesura hauria estat suficient sense una actitud cívica i responsable -en aquest cas, corresponsable- del teixit productiu del país: Centenars, milers, d'empreses, de treballadors, d'autònoms, de professionals liberals... La gran majoria del teixit productiu del país també va donar exemple de civisme i de patriotisme. Una actitud que avui -un cop més- vull agrair. N'hi ha prou si pensem que les primeres setmanes de la pandèmia, amb gairebé totes les activitats aturades, les empreses van assumir el cost de pagar els salaris, mentre es consumien de manera forçosa part de les vacances dels assalariats. O si tenim en compte que molts propietaris de locals comercials o d'habitatges han suportat una reducció significativa de la renda dels lloguers.

L'objectiu de totes les decisions que vam adoptar durant aquells mesos va ser preservar el teixit productiu durant el confinament i l'aturada de l'activitat. Perquè si haguéssim permès que aquella situació aboqués a la insolvència de centenars d'empreses i destruís milers de llocs de treball, la reconstrucció posterior hauria estat pràcticament impossible.

Per això vam posar en marxa un **paquet de crèdits tous, a interès zero i amb aval del Govern**, per a aquelles empreses i autònoms que tinguessin necessitat d'una injecció de liquiditat com a conseqüència de la irrupció de la pandèmia. Aquestes línies de crèdit, que segueixen actives, ascendeixen a 230 milions d'euros. Al costat d'aquesta mesura, es van ajornar i fraccionar el pagament d'impostos, es va eximir les empreses d'una part de la cotització a la Seguretat Social, es van ampliar les cobertures a les persones de baixa per coronavirus i es van aplicar descomptes a les tarifes d'electricitat i telecomunicacions.

A més, vam habilitar el mecanisme de **suspensió temporal de contractes de treball**, no previst fins llavors a la nostra legislació laboral, el que popularment es coneix com a expedients de regulació temporal d'ocupació (ERTOs). Una mesura en virtut de la qual el Govern pot arribar a assumir el 75% del salari de les persones treballadores afectades per una suspensió del contracte. Si fem un exercici de dret comparat, ens adonarem que els ERTOS andorrans són molt generosos per a les persones assalariades, força generosos per a les empreses i que representen una càrrega important per a les finances públiques.

Des de l'1 de maig, 1.441 empreses han pogut acollir-se a una suspensió temporal de contracte o a una reducció de jornada laboral per a un total de 10.214 persones assalariades. Per tant, podríem dir que la mesura ha contribuït a salvar 10.000 llocs de treball al nostre país. Amb un cost notable per al Govern, que a fins a la data hi ha destinat més de 22 milions d'euros.

Com he dit abans, representa un esforç molt notable en un país on la càrrega fiscal sobre els beneficis empresarials i els salaris no supera el 10%. I no només un esforç financer, sinó també la posada en marxa d'una logística complexa, que ha estat un repte per als diversos departaments de l'Administració implicats: A Andorra no teníem cap experiència prèvia d'aplicació dels ERTOS i el funcionament -malgrat algunes disfuncions- podem considerar que està sent òptim. En aquest sentit, cal destacar també la bona interlocució mantinguda durant tot aquest procés amb la patronal i les organitzacions sindicals al si del Consell Econòmic i Social. Una societat civil activa i ben representada ha estat també una peça clau a l'hora d'esperonar el Govern a adoptar mesures per protegir el teixit productiu i els llocs de treball.

El programa actual de suspensió temporal de contractes de treball té una durada limitada, fins al 31 de desembre d'aquest any. De cara al 2021, el Govern està estudiant mantenir la mesura per a sectors d'activitat molt concrets i puntuals que continuïn severament afectats per la pandèmia; però en cap cas no serà una mesura generalitzada com ha estat aquest any.

Evidentment, totes aquestes mesures no han pogut evitar que algunes empreses i negocis hagin hagut de tancar les seves portes i que algunes persones hagin perdut la feina. Al juny, el nombre de **persones aturades inscrites al Servei d'Ocupació** arribava a 1761, la xifra més alta des que es va crear aquest servei. La represa de l'activitat durant l'estiu, juntament amb la ràpida posada en marxa del Programa de foment de la contractació al sector públic i a les entitats d'iniciativa social, han permès rebaixar a la meitat el nombre d'inscrits al Servei d'Ocupació en recerca de feina, que segons les darreres xifres se situa en 914 persones.

Sabem també que, un cop passat l'estiu, afrontem uns mesos difícils quant a la contractació fins que arribi la temporada d'hivern. I és per això que el dia 17 va entrar en vigor el Programa de foment de la contractació al sector privat, que pretén incentivar la contractació indefinida amb una subvenció mensual a les empreses que realitzin contractes de llarga durada; una subvenció de 300 euros durant els primers sis mesos del contracte; i de 400 els següents sis mesos si la contractació esdevé indefinida.

Senyores i senyors consellers,

El nombre de persones en situació d'atur és el vincle més clar entre la dimensió econòmica i la **dimensió social** de la situació que estem vivint. És per això que fem una prioritat de mantenir actiu el nostre teixit productiu i també -com explicaré més endavant- de diversificar-lo i fer-lo més resistent de cara al futur.

Però, evidentment, l'augment de l'atur no és l'única conseqüència social d'aquesta crisi. L'Àrea d'Atenció a les Persones i a les Famílies del Departament d'Afers Socials ha vist com s'incrementaven els nuclis familiars que requerien assistència, arran de les conseqüències econòmiques de la pandèmia: Dels 237 casos atesos al febrer es va passar a 476 casos a l'abril. Així mateix, es va duplicar el nombre de demandes d'**ajut econòmic ocasional**.

La reacció ràpida i la posada en marxa de noves vies d'ajuda durant els últims mesos han permès donar resposta a aquesta situació. Parlo dels ajuts específics per desocupació i de les diverses mesures orientades a garantir l'accés a l'habitatge implementades arran de la COVID-19, així com de la prestació per tenir cura de persones menors de catorze anys o persones amb discapacitat. De cara a un futur immediat, preveiem consolidar l'increment de treballadors socials que atenen aquestes situacions de necessitat, així com reduir i simplificar els procediments administratius per tenir-hi accés. També posarem en marxa la **història social** -amb una filosofia similar a la història clínica compartida- per garantir que els recursos arriben allà on són realment necessaris.

L'impacte social -i també, en aquest cas, sanitari- de la pandèmia s'ha deixat sentir de manera especialment intensa entre la **gent gran**. En tractar-se d'un col·lectiu de risc, són les persones grans les que han de suportar unes mesures d'aïllament més estrictes i les que han vist més alterades les seves circumstàncies habituals: Pensem en els casos de persones grans que van haver d'abandonar temporalment els centres residencials, o que no van tenir accés -perquè es va suspendre- al servei de dia. La incidència de la pandèmia en els centres residencials va ser notable i des del Ministeri d'Afers Socials s'estan duent a terme les accions de concertació i les inspeccions oportunes per avaluar el grau de compliment de les indicacions i els protocols sanitaris establerts pel Govern. Així mateix, s'està duent a terme un seguiment de les persones majors de 80 anys que viuen soles i que són especialment vulnerables.

Com passa en molts altres àmbits, pel que fa a la gent gran, la pandèmia ha refermat algunes coses que ja sabíem i està accelerant alguns processos en els quals ja havíem posat fil a l'agulla. Fa ja alguns anys que des del Ministeri d'Afers Socials es treballa amb la perspectiva de potenciar

l'autonomia de les persones grans, d'incentivar que romanguin el major temps possible en el seu entorn habitual i de reservar l'entrada en un centre residencial com a darrer recurs.

La situació viscuda els darrers mesos -com he dit- ens referma en aquesta convicció. Per això treballarem per buscar i posar en pràctica recursos assistencials alternatius a les residències i per ampliar el Servei d'Atenció Domiciliària.

Evidentment, l'autonomia també té un component econòmic, i en aquest sentit millorarem el poder adquisitiu de les pensions més baixes. Com ja hem fet en el passat. Una qüestió que està també directament relacionada amb l'**augment progressiu del salari mínim fins a assolir el 60% del salari mitjà**, tal com marca la Carta Social Europea. Un augment progressiu i raonable del salari mínim es tradueix en un augment del llindar econòmic de cohesió social i -per tant- de les pensions més baixes.

En el capítol de l'impacte social de la pandèmia no podem deixar de banda l'increment notable dels casos de **violència de gènere i domèstica**, especialment durant els mesos del confinament més estricte. Si l'abril del 2019 es detectaven 9 casos nous de violència de gènere, l'abril del 2020 aquesta xifra va ser de 24 nous casos. Al maig, de 26 nous casos en comparació als 15 del maig del 2019. I al juny, de 20 casos nous, en comparació als 12 del juny del 2019. Caldrà seguir adaptant els recursos per donar resposta a aquesta nova realitat. I, a la vegada, el Ministeri d'Afers Socials seguirà treballant en coordinació amb la Secretaria d'Estat d'Igualtat i Participació Ciutadana per fer arribar al Consell General el Projecte de llei d'igualtat efectiva entre homes i dones, que entrarà a tràmit parlamentari previsiblement al desembre i que pretén eliminar la desigualtat estructural que pateixen les dones en tots els àmbits de la vida.

Tot i que en una proporció menor als casos de violència de gènere i domèstica, durant els mesos del confinament també va augmentar el nombre d'**infants i adolescents en risc** atesos pels serveis socials del Govern. Fins a un total de 22 nous infants i adolescents i 19 noves famílies. En aquell període, tots els serveis adreçats als joves tutelats i extutelats i altres joves en situació vulnerable van mantenir l'atenció directa i presencial amb els usuaris i també es van realitzar seguiments telemàtics i plans d'intervenció individual, quan la situació ho requeria.

Així mateix, els serveis del Ministeri treballen en la creació d'un programa de formació sociolaboral per a infants i adolescents en risc, per potenciar la seva ocupabilitat futura i preparar-los per abordar un dels processos d'integració social més bàsics i importants. De cara a un futur proper s'està treballant per ubicar el Servei de Trobada Familiar en unes instal·lacions més àmplies i

adequades i per posar en marxa un programa d'emancipació dels joves que incorpori un ajut per facilitar l'accés a l'habitatge.

També les **persones amb discapacitat**, especialment aquelles que per la seves dificultats de mobilitat o per la seva situació social presenten un risc de vulnerabilitat més elevat, han estat objecte d'un seguiment personalitzat durant els mesos del confinament. Més enllà d'aquest seguiment, i en coordinació amb la Fundació Privada Nostra Senyora de Meritxell, es va habilitar un telèfon de consultes gratuït per respondre a les inquietuds i dubtes de les persones amb discapacitat i les seves famílies. També vam habilitar la possibilitat de fer testos ràpids a domicili en aquells casos en què els usuaris presenten problemes de mobilitat.

De cara a un futur proper el Govern continuarà treballant en la línia dels últims anys: Incentivar i promocionar l'autonomia de les persones amb discapacitat; i amb més motiu després de l'experiència de la Covid-19, en què s'ha demostrat com d'essencial és que les persones d'aquest col·lectiu siguin el més autosuficients possible. Per això revisarem i millorarem el Programa de l'assistent personal i el Programa de Vida Independent.

La pandèmia ens obliga a repensar les prioritats. Per bé que, en alguns casos, allò que era vigent en el moment de la investidura, el maig del 2019, continua sent vigent ara. És el cas de **l'accés a l'habitatge a un preu assequible**, una qüestió que té una dimensió social evident, però que també té implicacions directes en la competitivitat de la nostra economia. És per això que caldrà seguir combinant accions de caire més social, adreçades a garantir que ningú no quedi exclòs del dret a un habitatge digne -i en aquest capítol esperem que tingui un efecte positiu la posada en marxa del fons per promoure la construcció d'habitatges de lloguer residencial-; amb accions orientades a garantir l'eficiència del mercat: En aquest sentit, la propera creació de l'Institut de l'Habitatge, així com l'establiment d'un sistema d'indicadors o índexs de referència, aportarà transparència i millor informació al mercat. El Projecte de llei on es regula tot plegat també s'entrarà a tràmit parlamentari en els propers mesos, després d'haver estat consensuat, en la mesura en què sigui possible, amb la Taula Nacional de l'Habitatge.

Avui ens ocupa el debat d'orientació política del Govern; però és evident que la qüestió de l'habitatge no depèn exclusivament del Govern o del Consell General, perquè els Comuns tenen una àmplia atribució competencial en matèria d'urbanisme. També caldrà que les corporacions comunals estiguin disposades a fer més esforços per incentivar que es construeixi més habitatge

de lloguer a preus assequibles. Com ha fet recentment el Comú d'Andorra la Vella amb la signatura d'un conveni amb el Govern en virtut del qual cedeix un terreny per a la construcció d'habitatges d'ús social.

En el moment de repassar l'impacte social de la pandèmia no tot han de ser, necessàriament, notícies negatives. He dit diverses vegades -també fa uns instants en aquesta Cambra- que la bona gestió de les mesures de confinament i de distància física no haurien estat possibles sense una ciutadania activa i compromesa. Durant el debat d'investidura del maig del 2019 vaig posar èmfasi en les polítiques de **participació ciutadana** i en la necessitat d'articular mecanismes per canalitzar la voluntat i la necessitat de les ciutadanes i els ciutadans de formar part del procés de presa de decisions.

En els darrers anys hem presenciat una evolució de la noció de participació en els afers públics: Des d'una ciutadania que rep informació i opina sobre les decisions i actuacions concretes, a una concepció més activa, en què s'articulen vies de participació que reforcen la qualitat democràtica. I, precisament, això és el que hem pogut veure durant l'emergència sanitària: des de l'elaboració de mascaretes casolanes, fins a l'articulació dels dispositius que han fet possible els *stop labs* o els equips de rastrejadors -peça fonamental en la prevenció i contenció de rebrots de la pandèmia-. En moltes propostes i iniciatives que van sorgir durant el confinament, la intel·ligència social i col·lectiva ha jugat un paper clau.

Ara és la nostra responsabilitat -la del Consell General i el Govern- aprofitar aquesta dinàmica i canalitzar-la adequadament. En aquest sentit entenc que han d'anar els treballs que s'estan duent a terme per a la Llei de transparència i accés a la informació, així com per al Reglament de participació ciutadana que estem elaborant des de l'Executiu.

Senyores conselleres, senyors consellers,

Fa uns instants, en referir-me a les polítiques orientades a potenciar l'autonomia de les persones grans, deia que la pandèmia del coronavirus ens ha refermat en algunes conviccions que ja teníem i ha accelerat algunes transformacions que ja s'estaven produint. Fomentar una societat integrada per persones autònomes, actives, responsables, cíviques, -una societat oberta i participativa- era

una de les prioritats del Govern i de la majoria parlamentària que li dona suport en el moment de la investidura. I ho segueix sent ara.

Aquesta constatació que la pandèmia ha vingut a accelerar uns canvis que ja s'estaven produint és aplicable a les polítiques socials, sí. Però és encara més evident quan mirem el model desenvolupament en el seu conjunt. El model de país que volem i que necessitem.

A finals de la primavera passada, quan la situació sanitària -tot i ser greu- començava a estar sota control i quan paulatinament repreníem l'activitat, vaig encomanar als diversos departaments del Govern l'elaboració d'un nou pla d'acció adaptat a l'escenari que ens deixava la irrupció de la Covid-19. El procés va estar obert a les aportacions prèvies de la societat civil i de la ciutadania en el seu conjunt i a finals de juliol es va presentar -també perquè fessin noves propostes de canvis- als grups parlamentaris i als principals actors econòmics i socials del país. El resultat és el pla d'acció *Horitzó 23 (H23)*, que engloba el reposicionament estratègic per encarar els més de dos anys i mig que queden de legislatura, fins al 2023.

Una tasca paral·lela i complementària a la que ha estat endegada conjuntament pel Govern, el Consell General i els Comuns, i que té com a objectiu debatre i fer propostes per a un model de futur d'Andorra que garanteixi la prosperitat econòmica i social dels nostres ciutadans.

La crisi desencadenada per la Covid-19 ens ha fet veure -amb més claredat que mai- quines són **les nostres fortalezes i les nostres debilitats**. Totes elles preexistents. Us parlava fa uns instants del nostre sistema públic de salut i de la seva capacitat de respondre al repte que suposa una pandèmia d'abast mundial. També en aquesta crisi hem pogut apreciar, més bé que mai, la vàlua de les nostres institucions, de la nostra singularitat històrica i de la nostra sobirania. Hem entès el valor de la seguretat ciutadana, de l'actitud cívica de la immensa majoria de les persones que viuen a Andorra, del nostre entorn natural i de la diversitat cultural de la nostra societat, que es manifesta -en primer lloc- en la riquesa del nostre model educatiu.

Però, a la vegada, s'han posat de manifest les nostres debilitats: El fet de tenir una economia encara poc diversificada i excessivament dependent del turisme; la pèrdua gradual de competitivitat de les nostres empreses; l'enclavament geogràfic del país i la manca de vies alternatives de comunicació amb l'exterior; l'assignatura pendent de l'agilitat administrativa; i la poca diversificació de les fonts de finançament de l'Estat.

La situació econòmica i social és difícil, però també era difícil el repte sanitari i l'estem superant amb un èxit notable. L'important és saber allà on volem arribar. I l'horitzó 2023 ha de ser el d'una Andorra que hagi encarat de forma decidida la transició energètica i el repte de la sostenibilitat; el d'un país que aposti per la innovació i el desenvolupament; i on el conjunt del teixit productiu estigui ben preparat per fer front a situacions de crisi. En la mesura que assolim aquests objectius superarem també les nostres mancances històriques.

També són aquests principis -de **sostenibilitat**, d'**innovació** i de **resiliència**- els que ens han d'ajudar a prioritzar les inversions i la despesa pública. Des del Govern som conscients que les previsions d'equilibri pressupostari i de reduir progressivament l'endeutament que teníem abans de la crisi no es podran complir en l'escenari actual. També sabem que una aturada dràstica de la inversió pública seria en aquests moments contraproductiu. Però hem de vetllar perquè el dèficit se situï en un marge raonable i perquè la inversió es concentri en projectes al servei de la transformació que volem per a Andorra.

Les polítiques en matèria de **transició energètica** i de **lluita contra el canvi climàtic** són un exemple perfecte d'inversions que ens ajuden a ser més sostenibles i més innovadors i a estar més ben preparats per al futur. Per això incrementarem les dotacions pressupostàries del **programa Renova**, tant pel que fa a la **rehabilitació del parc immobiliari** com per a la instal·lació de **panells fotovoltaics**. Així mateix, donarem prioritat al **pla d'inversions de FEDA** per millorar la xarxa d'energia elèctrica, **augmentar la producció d'energies renovables** i reduir la nostra dependència energètica.

A casa nostra, la mobilitat està estretament vinculada a la lluita contra el canvi climàtic -perquè constitueix, juntament amb la calefacció, la principal font d'emissions de CO₂-; i, en aquest sentit, fomentarem l'ús del **transport públic** i anirem reduint-ne les tarifes per arribar -a mitjà termini- a **un sistema gratuït en determinades franges d'edat**. A la vegada, reorientarem el **programa Engega**, per posar-lo al servei d'aquelles empreses i autònoms que volen adquirir un **vehicle elèctric utilitari**.

També en el capítol de la mobilitat, es troba en fase d'estudi -tal i com vaig avançar durant el debat d'investidura- la viabilitat d'implementar un sistema de **transport per cable**. En aquest sentit, el Departament de Transports està analitzant les propostes que s'han presentat, amb l'objectiu de repensar la mobilitat interna del país i amb la voluntat d'integrar els diferents mitjans de transport possibles des d'una perspectiva més sostenible.

L'ambiciós programa de sostenibilitat del Govern s'ha de complementar amb una **fiscalitat verda**, que incentivi l'ús de fons d'energia menys contaminants i que es concreti en la conversió de part de la branca general de l'impost especial sobre els hidrocarburs en finalista, i en la implantació d'una branca específica sobre les emissions equivalents de diòxid de carboni dels hidrocarburs. Aquesta fiscalitat ha de servir per dotar el **fons verd** per finançar la transició energètica i la lluita contra el canvi climàtic, tal i com preveu la Llei i la Declaració d'emergència climàtica que van ser aprovades per unanimitat en aquesta Cambra, i que han de contribuir a què Andorra pugui honorar el seu compromís de ser una economia neutral en carboni l'any 2050.

L'agenda de la transició energètica i de la sostenibilitat és l'exemple més clar del canvi de paradigma que fa anys que estem vivint i que l'escenari derivat de la Covid-19 està accentuant: Es tracta de passar del creixement sostingut al desenvolupament sostenible i de models lineals de producció, en el qual s'extreuen materials per a la producció i el consum i es genera un important nombre de residus, a models d'**economia circular**, en què els residus són subproductes que es reincorporen a la cadena productiva.

Més enllà de ser una qüestió filosòfica, la transició cap a l'economia circular és una necessitat si tenim en compte els fets: En els darrers 50 anys, la producció de béns s'ha multiplicat per dos, l'extracció de materials s'ha multiplicat per tres i el consum s'ha multiplicat per quatre. Aquest procés ha anat acompanyat d'un augment molt significatiu de la generació de residus, per bé que experiències més recents demostren que és possible desacoblar el creixement econòmic de la generació de residus.

Amb l'objectiu de reduir els residus i d'incentivar l'aparició de projectes empresarials d'economia circular, el Govern està treballant en un Projecte de Llei, en un procés obert a la participació ciutadana, per integrar aquelles propostes i accions que la població està disposada a acceptar. La futura Llei i el Pla d'Economia Circular que la desenvolupi preveurà incentius i ajuts directes per a iniciatives empresarials basades en l'economia circular i encaminades a reduir la generació de residus i el malbaratament alimentari, així com a potenciar la reutilització de materials, el reciclatge i l'allargament de la vida útil dels productes. Així mateix es limitarà progressivament la utilització de plàstics d'un sol ús i es regularà la seva importació, en funció de si existeixen o no productes que els puguin substituir.

En la sostenibilitat i la lluita contra el canvi climàtic Andorra té també una oportunitat de projectar una imatge positiva més enllà de les seves fronteres. Un exemple recent el trobem en la recent reunió virtual dels ministres de Medi Ambient iberoamericans, celebrada en el marc de la XVII

(27a) Cimera Iberoamericana. Malgrat que feia una dècada que no se celebrava aquesta reunió sectorial, Andorra ha aconseguit liderar i adoptar una declaració conjunta que promou, entre d'altres, accions per respondre als desafiaments del canvi climàtic i la pèrdua de la biodiversitat. Em sembla important posar en valor aquesta contribució, ja que teixir consensos en l'àmbit multilateral -la ministra d'Afers Exteriors ho sap prou bé- no és gens fàcil; especialment tenint en compte la gran diversitat existent entre els països que conformen la comunitat iberoamericana.

Senyores conselleres i senyors consellers,

El gran repte de l'economia andorrana és la seva **diversificació** en clau de sostenibilitat, sí, i també en clau d'innovació. I aquest també és un repte que estava plantejat abans de la irrupció de la pandèmia. Andorra té uns sectors econòmics tradicionals madurs, que han de continuar sent pilars del nostre model econòmic, però que s'han de complementar amb noves activitats. La crisi vinculada al que alguns ja anomenen “el gran confinament” ha estat especialment virulenta en el sector dels serveis. I nosaltres tenim una economia molt concentrada -potser excessivament concentrada- en el sector dels serveis.

A diferència de la crisi econòmica de fa una dècada, en què l'esclat de la bombolla immobiliària va arrossegar la resta de sectors; en aquest cas el sector immobiliari en el seu conjunt i el sector de la construcció en particular han estat els que millor han resistit l'impacte de la pandèmia. Perquè la seva activitat els acosta més a un sector industrial, que no pas a un sector de serveis. Per això no són poques les veus que anuncien un procés de reindustrialització d'Europa, però no revivint la realitat industrial de fa mig segle, sinó en clau de sostenibilitat, d'innovació i d'alt valor afegit. En un futur proper, ens caldrà estar atents per saber quin paper pot jugar Andorra en aquest context.

Per això, el Govern treballa en la recerca d'oportunitats en uns sectors estratègics en els quals el país té potencial de ser competitiu i que, alhora, ens han de permetre dotar l'economia de noves fonts de desenvolupament que ens facin més resilients als alts i baixos del cicle econòmic. Aquests nous sectors econòmics estan estretament vinculats a la nova economia digital, un entorn competitiu en el qual Andorra té unes oportunitats considerables. Els projectes de llei, actualment a tràmit parlamentari, per regular la **tecnologia blockchain** i els **e-sports** són dos clars exemples d'aquesta voluntat decidida de fer un salt endavant en dues indústries en les quals tenim capacitat de competir, gràcies a un entorn regulatori modern i a la bona connectivitat del país.

Així mateix, també estem treballant en textos legislatius que ens obrin les portes de nous sectors, com ara el **fintech**. Andorra pot ser, en alguns àmbits innovadors, un *sandbox* regulatori, un banc de proves per al desenvolupament de noves iniciatives empresarials. Per començar, impulsarem una **lleï de l'emprenedoria i l'economia digital**, per dissenyar i articular un ecosistema empenedor i tecnològic al país. Un text legislatiu que es complementarà amb **la lleï dels autònoms**, els treballs de la qual ja estan força avançats, i que haurà de donar una resposta transversal a les múltiples necessitats que té aquest col·lectiu.

En paral·lel, i en un termini de dos anys preveiem desenvolupar un **parc tecnològic**, ubicat a l'espai que ocupava l'antiga seu d'Andorra Telecom al centre d'Andorra la Vella, i que serveixi per a l'atracció d'empreses innovadores. Aquest equipament servirà per esperonar nous sectors econòmics basats en la **recerca, el desenvolupament i la innovació**. Des de la biotecnologia i la investigació mèdica fins a les diverses aplicacions del big data hi ha tot un univers de possibilitats en què Andorra té l'oportunitat de créixer. I el Govern farà costat als empenedors, amb programes d'inversió públic-privats, amb incentius i amb una agilització de les tramitacions burocràtiques.

El parc tecnològic es complementarà i crearà sinèrgies amb la futura **zona franca**, que pot arribar a ser una eina en favor del comerç online, un dipòsit de custòdia d'obres d'art i un districte tecnològic.

En efecte, la creació d'una zona franca a Andorra ha de servir per millorar la competitivitat del nostre comerç i per atreure noves activitats econòmiques d'alt valor afegit. Durant aquest primer tram de la legislatura, hem realitzat els estudis necessaris per analitzar diverses tipologies de zones franques i identificar així quin és el model que volem replicar a Andorra. Els ministeris d'Economia i Finances han treballat de manera coordinada per identificar els diferents models. El desenvolupament del projecte hauria de contenir una lleï de creació de la zona franca, la reglamentació associada per a la implementació dels incentius, el model de gestió que es proposa, i la localització i construcció del recinte; unes fases en les quals està treballant actualment l'equip interministerial amb l'objectiu que el projecte pugui ser una realitat durant aquesta legislatura.

La configuració d'un ecosistema empenedor requereix -al meu entendre- de dues línies d'actuació prioritàries: La primera, la de disposar d'una regulació competitiva, homologable internacionalment i a la vegada adaptada les necessitats dels sectors en el quals volem que es desenvolupi l'economia del país. La segona, -i aquesta és una altra gran assignatura pendent- és la **simplificació i agilització dels tràmits burocràtics**, especialment dels referents a la posada en marxa de nous negocis i a la formalització de la inversió estrangera.

En aquest sentit, el Ministeri d'Economia ha realitzat una auditoria de processos que ha permès detectar els principals obstacles i problemes amb què es troben els emprenedors i inversors internacionals. Els resultats de l'auditoria ja s'estan implementant i els primers tràmits online arribaran durant el primer trimestre del 2021.

També en la línia de la simplificació i de manera coordinada, els ministeris d'Economia i Finances estan treballant per unificar els tràmits de lliurament de la informació comptable dels dipòsits de comptes, els formularis tributaris i l'enquesta d'activitats econòmiques amb l'objectiu de reduir la càrrega administrativa a les empreses i alhora millorar i homogeneïtzar la informació disponible.

Però no ens quedem aquí, i fem un pas més en el gran repte de digitalització del país. Per primera vegada s'ha creat un **programa de transformació digital d'àmbit nacional** entre el Govern, la fundació ActuaTech i Andorra Telecom; un projecte transversal que va arrencar al mes juny i que busca assolir un sistema de màxima simplicitat burocràtica, transparència i traçabilitat en favor del ciutadà, potenciar la seguretat i la monitorització del sistema, i finalment generar la confiança oportuna en el servei que els ciutadans i les empreses del país reclamen. Per a aquest projecte es destinaran més de 20 milions d'euros repartits fins al 2023.

El primer repte -en som conscients- el tenim a casa nostra, al Govern: Cal avançar en la **simplificació i digitalització de tots els processos administratius**, no només els vinculats a l'activitat econòmica. El Ministeri de Funció Pública i Simplificació Administrativa ja ha posat en marxa un canvi en el model de relació amb el ciutadà amb una nova plataforma -ja en funcionament per a la declaració de l'IRPF- que en el transcurs dels propers exercicis avançarà cap a un model de servei de tràmits en línia i presencials. La projecció és poder finalitzar amb la migració de tots els tràmits actuals a aquest nou sistema a finals del 2022, oferint al ciutadà la gestió dels tràmits 24 hores al dia i 7 dies a la setmana.

Serà un treball llarg, ja que requerirà en molts casos d'una feina prèvia de revisió i simplificació dels processos per tal de poder automatitzar els tràmits. Per fer efectiva la simplificació administrativa és necessari treballar en un nou model de gestió administrativa: la gestió per processos. Per aquesta raó el 2021 es formalitzarà la creació de l'Oficina de Processos de l'Administració; un equip multidisciplinari de treballadors públics que donarà suport als departaments en la tasca de redefinir els tràmits per tal d'avançar en la mateixa direcció.

Un dels projectes més transversals i de major envergadura durant el 2021 serà el model de gestió del document electrònic. Els membres d'aquesta Cambra, així com els cònsols, van ser convidats

a una presentació de com ha d'avançar aquesta qüestió al llarg del proper any. Aquest projecte, iniciat des dels equips d'arxius abans del 2019, implica ja a tota l'Administració i ens ha de portar a la supressió del paper el 2022.

Aquest canvi s'emmarca en el procés de **transformació digital** del conjunt del teixit productiu. En els propers mesos implementarem incentius i deduccions fiscals per als projectes de digitalització dels models de negoci i utilitzarem les inversions d'Andorra Telecom per incidir en aquest procés de transformació.

La configuració d'un ecosistema innovador no només ha de permetre donar un impuls al teixit empresarial existent, sinó que també ha de servir per **atreure emprenedors internacionals**. Per aconseguir aquesta atracció de talent tan necessària modificarem els **criteris d'atorgament de residència tant per a professionals** amb projecció internacional com per a persones sense activitat econòmica amb rendes elevades.

Certament, en la construcció d'un ecosistema emprenedor el rol de l'Administració pública és clau; i és important tenir sempre present que l'Administració no està conformada només de processos i que la digitalització no és només una qüestió de solucions tecnològiques. L'Administració pública també la fan -i molt especialment- els **treballadors públics**. La transformació digital de l'Administració no es podrà dur a terme sense l'esforç dels seus treballadors.

I crec que és important que em refereixi també un moment al rol d'aquestes persones durant el mesos més difícils de gestió de la pandèmia. Hem d'agrair el suport dels treballadors públics i dels sindicats de l'Administració a l'hora de reforçar les decisions que el Govern va haver d'adoptar amb caràcter d'urgència la primavera passada. Decisions que molt sovint modificaven les funcions i les tasques dels treballadors públics; molts dels quals es van haver d'adaptar al teletreball de manera immediata i fent ús de recursos propis. Altres, van continuar amb les seves tasques presencials, assumint el risc que això comportava. I en alguns casos van estar a disposició fins a altes hores de la nit o en caps de setmana, acceptant que totes aquelles hores no serien compensades econòmicament. Em sembla important remarcar tot això per corregir la imatge esbiaixada que de vegades es vol projectar sobre els funcionaris.

Durant els propers mesos, es reprendran els treballs de millora i reorganització de la funció pública, amb la posada en marxa dels plans d'ordenació i racionalització dels recursos humans de l'Administració, que hauran de permetre desenvolupar el teletreball i incentivar la mobilitat temporal o permanent dels treballadors.

Una altra eina important per assolir els objectius de sostenibilitat, d'innovació i digitalització és la **contractació pública**. Les inversions que es duen a terme des del Govern, els Comuns i la resta d'entitats de titularitat pública tenen un efecte dinamitzador sobre l'economia i, a la vegada, la capacitat d'incidir sobre el teixit empresarial. En la mesura que des del sector públic es prioritzi la contractació d'empreses amb bones pràctiques de sostenibilitat, d'innovació o de responsabilitat social corporativa, s'estarà incentivant que el teixit productiu del país es transformi i millori.

Actualment, però, això és complicat, perquè la legislació que regula la contractació pública -que data de 20 anys enrere- no incorpora tots aquests elements. És per això que el Govern està duent a terme un procés de revisió que culminarà amb l'aprovació d'un nou projecte de llei de contractació pública, que ens alinearà amb els estàndards europeus més capdavanters en la matèria i que, a la vegada, ordenarà i regularà els procediments i el mercat amb l'objectiu que el nostre teixit productiu evolucioni i estigui en millors condicions de competir en un entorn marcat per l'obertura i per la redefinició del marc normatiu que suposarà l'assoliment d'un acord d'associació amb la Unió Europea.

En el capítol del bon funcionament del sector públic i del rol d'impuls i de suport a l'activitat econòmica que han de tenir les diferents administracions, em vull referir breument a l'Administració de **Justícia**. Tots som conscients de la situació que s'ha viscut en els darrers mesos en aquest àmbit, però també crec que cal circumscriure i identificar bé els problemes: La situació d'endarreriment i de relatiu col·lapse es viu a la secció d'instrucció i no pas de forma generalitzada a la Batllia. No em pertoca a mi entrar en detalls ni en disquisicions organitzatives, perquè aquestes són funcions que té atribuïdes el Consell Superior de la Justícia.

El que sí farem des del Govern és seguir treballant per posar a l'abast dels operadors jurídics les eines necessàries perquè els procediments judicials siguin cada cop més àgils. Com vam fer amb el Codi de Procediment Civil, que entrarà en vigor en la data prevista, després de les dues pròrrogues anteriors. Entenc que per a alguns operadors jurídics representa un canvi i que els caldrà un esforç d'adaptació; però el text es va consensuar àmpliament amb totes les parts implicades i les dues pròrrogues concedides han donat marge suficient per adaptar-se als canvis.

Així mateix, des del Ministeri de Justícia i Interior s'està elaborant el Projecte de llei d'accés electrònic a l'Administració de Justícia, respecte del qual sembla raonable acordar amb els

col·lectius una entrada en vigor diferida en el temps, així com la modificació de la Llei de la jurisdicció administrativa i fiscal i del Codi de procediment penal.

Senyores conselleres, senyors consellers,

Al costat de la necessària diversificació de l'economia i de la definició d'un ecosistema emprenedor, cal també seguir treballant per reconvertir els nostres sectors tradicionals, per ajudar-los a superar els reptes d'un present molt marcat per la Covid-19 i per preparar-los per afrontar el futur amb garanties.

Les **activitats turístiques** conformen un sector de sectors que són la veritable espina dorsal del nostre país. I la pandèmia ha vingut a afectar de ple aquest sector. A Andorra i arreu. Però a la vegada és cert que la irrupció del coronavirus i la necessària adaptació a la situació ha fet que el nostre sector turístic accelerés una evolució que fa temps que havia començat.

Ja fa anys que bona part de les empreses del sector havien començat una transformació, des de models més massificats, basats en la gran aflluència de persones i en una gran competitivitat de preus, cap a models més exclusius, que prioritzen la qualitat i que s'orienten cap a un públic de més poder adquisitiu. La temporada d'estiu que tot just deixem enrere ha vingut a confirmar que aquesta evolució és l'encertada. Perquè el turisme de masses és difícilment compatible amb la situació actual i perquè els nostres visitants -en molts casos- han vingut atrets per la seguretat, per l'entorn natural i per la bona imatge donada en la gestió de la pandèmia, més que no pas per una simple raó de preu.

Evidentment, la situació del turisme continua sent incerta. I si bé la temporada d'estiu ha estat millor del que podíem esperar fa tan sols uns mesos, les incògnites que planen sobre la temporada d'hivern són encara molt grans. Aquesta incertesa requerirà en els propers mesos de més esforços d'adaptació i de flexibilitat, tant per part de l'Administració com per part del sector privat. És per això que des de fa unes setmanes s'ha posat en marxa un grup de treball que aplega diversos departaments del Govern amb les organitzacions empresarials i altres interlocutors que conflueixen en el sector turístic per tal de preparar la temporada d'hivern 2020-2021. L'objectiu últim d'aquest grup de treball és consensuar i posar en marxa un pla d'actuació, de protocols i de contingència per garantir que Andorra és una destinació segura i generar confiança entre els clients, els touroperadors i els governs dels principals països d'origen.

Les dificultats són clares; però també és important destacar que la **reorientació de la nostra oferta turística** en termes de qualitat i de sostenibilitat ja era una necessitat abans del coronavirus; i la situació actual és l'oportunitat per perseverar en aquesta direcció.

A la vegada, seguirem fent els esforços i les inversions necessàries per diversificar la nostra oferta turística: Des del **recinte multifuncional**, el projecte del qual es concretarà l'any vinent, i que ha de permetre donar un impuls al turisme cultural i d'espectacles; fins a la potenciació del turisme *premium* de salut, en una iniciativa conjunta que estan treballant el Ministeri de Turisme i Actua.

El turisme d'**esdeveniments esportius** és una altra via que ha donat bons resultats en el passat i que seguirem explorant en el futur perquè permet desestacionalitzar l'oferta turística i diferenciar el nostre país. Recentment, l'acord signat amb la multinacional Ironman ofereix a Andorra l'oportunitat d'organitzar un esdeveniment multiesportiu de renom de cara a l'estiu vinent i ha permès l'establiment d'una delegació d'aquesta empresa al país. A més, per fomentar aquest turisme, però sobretot per ajudar a l'esport nacional, cal seguir millorant les instal·lacions esportives d'alt rendiment; per això completarem la zona de preparació física del Centre de Tecnificació d'Ordino, i durem a terme noves campanyes i programes esportius accessibles per a tothom.

En el marc del **turisme de natura** -i també molt vinculat als objectius de desenvolupament sostenible i a la lluita contra el canvi climàtic- hi trobem la declaració d'Andorra com a Reserva de la Biosfera, fet que convertiria el Principat en el primer país del món a ser declarat íntegrament reserva de la biosfera. Un cop finalitzat l'estudi preliminar sobre la viabilitat de la candidatura d'Andorra, el Govern iniciarà el treball transversal amb la resta d'institucions i amb la societat civil.

Així mateix, gràcies a la coordinació entre els ministeris de Turisme i de Medi Ambient, s'ha començat a treballar en els labels d'enoturisme i de restaurant tradicional, en una recopilació de les receptes d'Andorra i en un pla per promocionar els productes agrícoles i artesans del país com un element més de la nostra oferta turística.

El 2021 també serà l'any d'aprovar definitivament una qüestió que fa anys que ha suscitat un debat públic i que ara ja està prou madura: la introducció d'una **taxa turística** -que es començaria a aplicar durant el 2022- i que ha de ser una eina primordial per incrementar les accions de posicionament d'Andorra com a destinació de primer nivell, per crear i desenvolupar nous productes i per invertir més i millor en màrqueting, comercialització i comunicació.

Pel que fa al projecte de la **Marca Andorra**, aquesta no és una qüestió estrictament turística, sinó que abasta la imatge de país que rep no només el visitant ocasional, sinó també el potencial inversor, el resident internacional, el professional que vol desenvolupar una activitat al país i, evidentment, les persones que hi viuen. A finals de la legislatura passada, el projecte de la Marca Andorra va veure la llum gràcies a les aportacions de diverses entitats privades i també del sector públic.

El projecte i el pla d'accions a seguir està marcat -diria fins i tot que s'alinea perfectament amb el full de ruta H23- i ara el que cal és implementar-lo. Defugint estructures feixugues i evitant duplicar institucions ja existents. Però en els darrers mesos hem pogut comprovar com projectar uns determinats valors i una determinada imatge de marca és essencial en el món globalitzat i interconnectat en què vivim.

I és precisament per aquest motiu que Andorra ha decidit participar a l'**Exposició Universal de Dubai**, que tindrà lloc entre l'octubre del 2021 i el març del 2022. Es tracta d'un esdeveniment que comptarà amb la participació de 191 països i que representa una bona oportunitat per projectar la imatge de marca de país. El pavelló andorrà -que té un cost aproximat d'un milió i mig d'euros, dels quals el Govern només haurà d'assumir-ne 150.000- tindrà per objectius promocionar les oportunitats econòmiques d'Andorra, posicionar el país com un ecosistema d'innovació oberta i presentar les estratègies de sostenibilitat de l'economia andorrana.

El segon pilar tradicional de l'economia que precisa d'una reconversió és el **sector del comerç**. Andorra ha estat durant dècades -i volem que així continuï sent- un país de botiguers. Però ser botiguer en ple segle XXI és particularment difícil: a Andorra i arreu. Els canvis d'hàbits dels clients, la gran competitivitat i internacionalització de l'oferta i el creixement exponencial del comerç online estan transformant a marxes forçades el comerç que fins ara hem conegut; una transformació que -també en aquest cas- s'ha accelerat amb la irrupció de la pandèmia.

Des del Govern volem acompanyar el comerç del país en el repte que suposa la **digitalització i el comerç online**. I som conscients que aquesta qüestió s'ha d'abordar des de diferents iniciatives: La millora dels tràmits duaners, la creació d'una zona franca, la posada en marxa -des de la iniciativa privada o des del sector públic- d'una plataforma de comerç online i el treball conjunt amb les associacions de comerciants per aconseguir que la digitalització no amenaci la botiga física, sinó que contribueixi a potenciar-la.

D'altra banda caldrà seguir amb la línia iniciada aquest estiu de foment del **consum intern**, anant més enllà i treballant per eliminar els desavantatges competitius que suporta el sector comercial del país: El principal d'entre aquests desavantatges és el greuge comparatiu que representen les compres realitzades per residents a l'estranger amb retorn de l'IVA o la TVA per la via de l'anomenat *tax-free* i que no paguen el corresponent IGI en el moment d'entrar a Andorra: Aquest mateix mes han començat les inspeccions encaminades a informar i verificar que les compres realitzades a l'estranger sota règim de devolució de l'impost indirecte, tributen l'IGI corresponent en el moment d'entrar al país. En la mateixa línia, tot just avui el Govern ha aprovat un reglament que simplifica la tramitació del pagament d'aquest IGI amb un tràmit ràpid que es podrà realitzar als punts fronterers les 24 hores dels 7 dies de la setmana.

El tercer sector tradicional que precisa d'una reconversió és el **sector agrícola i ramader**. El preacord respecte a la lliure circulació de mercaderies en el marc de l'acord d'associació amb la Unió Europea tancat la legislatura passada -i que dona un període transitori de 30 anys al sector del tabac- dibuixa el marc temporal d'aquesta reconversió. Però tampoc no podem obviar que el futur de l'activitat tabaquera està condicionat també -i fins i tot en major mesura- per raons diverses de salut pública i de canvi d'hàbits dels consumidors.

Per això el Govern ja està treballant -de fet, ja fa anys que treballa- per orientar el sector cap al desenvolupament d'una agricultura que vagi en concordança amb l'economia verda i que posi en valor la contribució social de l'activitat agrícola i ramadera. En aquest sentit, caldrà seguir potenciant els productes alimentaris de qualitat i proximitat, la innovació amb la introducció de nous tipus de cultiu i l'increment de les polítiques públiques de suport al sector primari.

També cal remoure obstacles i a tal efecte treballarem en una **lleï òmnibus per al sector agrícola i ramader** que modifiqui -entre d'altres- la llei general d'ordenació del territori, per afavorir la construcció d'infraestructures necessàries per al sector; i que exoneri els agricultors i ramaders d'aquelles taxes i traves administratives que dificulten l'activitat agrària. És evident que en aquesta qüestió caldrà també avançar en concertació amb els Comuns.

En paral·lel, posarem en marxa noves línies d'ajuts directes i indirectes a l'agricultura i la ramaderia, clarament orientades a la conversió cap a la **producció ecològica** i el benestar animal. Tots aquests nous ajuts representaran un increment notable, de l'ordre del 10%, dels recursos econòmics públics que es destinen al sector primari.

Senyores conselleres i senyors consellers generals,

En el context actual, en què el Govern està fent un gran esforç financer per fer front a les suspensions temporals de contracte, les reduccions de jornada i la resta de mesures de suport al teixit productiu, el manteniment d'un cert ritme d'inversió pública i el foment de la inversió privada no pot recaure exclusivament sobre l'Executiu, sinó que ha de comptar amb la participació activa dels Comuns i de les empreses públiques.

El primer que ha de fer un Govern responsable en aquesta situació és saber **quines inversions i infraestructures cal prioritzar**. No es tracta de discriminar què és més important, sinó de saber quina inversió té un major potencial de transformació del model econòmic i de foment del creixement. En aquest sentit, els diferents projectes, programes i accions contingudes en el pla d'acció H23 fan que haguem de posposar altres projectes com la finalització de la desviació de Sant Julià de Lòria, la desviació de la Massana, el Museu de l'Automòbil o el Museu Nacional. Totes elles són infraestructures necessàries que es reprendran tan aviat com les circumstàncies ho permetin; i de fet, l'Executiu seguirà fent les tasques de planificació i preparació d'aquests equipaments i infraestructures.

L'obra pública en vialitat quedarà notablement limitada de cara a l'any vinent, en què els recursos en aquest àmbit es concentraran en els treballs de manteniment i conservació de carreteres; els exemples de la carretera general 2 a la zona de la Traba -a Canillo-, de la carretera general 3 entre la rotonda dels Dos Valires i la rotonda d'Anyós i de la carretera general 4, en un tram entre Erts i Arinsal; una nova rotonda a la carretera general 1 a l'alçada de la Borda Sabaté; i la finalització dels treballs de protecció de la mateixa carretera a la zona de la Portalada.

Tot i que el replantejament de la inversió pública és -en els moments actuals- una necessitat per poder destinar recursos a pal·liar els efectes econòmics de la pandèmia, des del Govern som molt conscients que el país haurà de recuperar el ritme inversor a partir del 2022 i que les infraestructures de comunicació tenen un paper molt important a l'hora d'avançar en el **desenclavament geogràfic** d'Andorra, que és també un dels reptes estructurals als quals cal fer front.

Per això seguim treballant per impulsar infraestructures estratègiques, com l'**aeroport d'Andorra-La Seu d'Urgell**, que al llarg de l'últim any ha obtingut la certificació necessària per a les operacions amb GPS. L'autorització definitiva per part del Govern espanyol va arribar el març passat i va coincidir amb l'inici de les incerteses arran de la Covid-19, així com amb un moment

especialment difícil per a les aerolínies. Tot i així, ja estem en converses amb diverses companyies interessades en establir línies regulars des d'aquest aeroport, que en un principi ens han de permetre una connexió directa amb París i amb Madrid. Caldrà avaluar també quina part del sector privat del país es vol implicar per fer econòmicament viable aquesta infraestructura que, sens dubte, té potencial per ajudar-nos a obrir nous sectors d'activitat econòmica i per apuntalar i millorar els sectors que ja tenim, especialment el sector turístic i comercial.

En aquesta mateixa línia, el Govern contempla la posada en marxa d'un **heliport nacional** com un complement a l'aeroport d'Andorra-La Seu; i actualment s'estan duent a terme els estudis d'impacte acústic per determinar quina ubicació és òptima per connectar la infraestructura aeroportuària d'Arfa amb el centre d'Andorra.

També en el capítol de la diversificació de les vies d'accés al país, tot i que amb un horitzó més llunyà, tenim la intenció de col·laborar amb el Banc Europeu d'Inversions per estudiar una **connexió ferroviària transpirinenca** entre França, Andorra i Espanya.

Conselleres i consellers generals,

Després de parlar dels sectors productius i de les infraestructures, el que pertoca és dedicar uns minuts a parlar de la superestructura: és a dir, de l'**Educació** i de la Cultura. I començaré parlant d'Educació referint-me a les infraestructures educatives: A les inversions que farem al complex escolar de Ciutat de Valls, a les millores en accessibilitat als centres escolars de Sant Julià de Lòria i també de Ciutat de Valls i a l'ampliació de l'Escola Andorrana de Batxillerat. Perquè aquestes inversions -en un escenari de revisió de l'obra pública- demostrin el compromís del Govern amb uns serveis públics de qualitat i, molt especialment, amb el manteniment del nostre sistema educatiu públic, plural, gratuït i de lliure elecció.

La convivència a Andorra dels tres sistemes educatius és una aposta de país que cal preservar i mantenir. I, com ja ha estat una constant en l'estratègia seguida pel Govern al llarg de l'última dècada, no en tenim prou de dir això; sinó que, a més, apostem per una millora constant del sistema educatiu que depèn plenament de nosaltres, l'Escola Andorrana, que està culminant el desplegament de l'ensenyament per competències, encaminat a millorar sensiblement la seva qualitat.

També em sembla important avui destacar una altra línia d'actuació del Ministeri d'Educació que no sempre té la presència que es mereix en el debat públic: la formació al llarg de la vida i -en un sentit més ampli- tota la política de formació encaminada a capacitar les persones i a donar resposta a les necessitats dels sectors productius i del mercat de treball.

En aquest àmbit, s'està duent a terme una tasca d'ordenació, reestructuració i regulació de les diferents formacions que s'ofereixen al país, tant al sector públic com al sector privat. D'una banda, amb la creació del **marc andorrà de certificacions**, que haurà de classificar totes les formacions i dotar-les de reconeixement internacional. I, de l'altra, amb la regulació de la **validació de l'experiència professional**. Ambdues qüestions es concretaran en els projectes de llei del marc andorrà de certificacions i de reconeixement de l'experiència professional.

Quan ens referim als sectors més directament afectats per la pandèmia de seguida ens vénen al cap el sector de l'oci nocturn, el turisme de llarga distància, els esdeveniments multitudinaris... I, certament, aquests són sectors en què el coronavirus i les mesures per combatre'l han tingut un impacte molt negatiu. Però no és menys cert que la pandèmia ha estat especialment dura amb el món de la **cultura**. Entre d'altres raons, perquè sovint -massa sovint- no se'l considera un sector amb rellevància econòmica.

Això, d'entrada, representa un error d'apreciació; perquè la cultura té un valor econòmic i a casa nostra sabem que el turisme cultural és una de les vies prioritàries de diversificació de la nostra oferta. Però la cultura és quelcom més que un producte: és, per damunt de tot, una eina de foment de l'esperit crític i de construcció de la identitat. Per això, tot i que la situació actual ens obliga a ajornar la construcció -pròpiament dita- del **Museu Nacional**, el Ministeri seguirà treballant en l'elaboració del relat que serà la base i el fil conductor d'aquest museu. Un treball que es farà en paral·lel al pla d'acció que ha d'implementar les conclusions del **Llibre blanc de la cultura**.

A més, en un context especialment complicat per a la producció i la creació, el Govern seguirà acompanyant el **teixit artístic i cultural** del país en l'adaptació a la nova normalitat. Un teixit al qual destinarem un 20% més de subvencions, i que d'altra banda precisa d'espais on dur a terme les seves exposicions i iniciatives. En aquest sentit, quan abans em referia al nou edifici que es construirà a l'antiga seu d'Andorra Telecom a Andorra la Vella -i que albergarà un parc tecnològic- també podria haver afegit que serà en aquest indret on ubicarem l'**espai expositiu** que hem perdut

amb el tancament de la sala Art al Roc, després que el Comú d'Escaldes-Engordany posés fi unilateralment a la col·laboració amb el Ministeri de Cultura.

D'altra banda, tirarem endavant les iniciatives previstes en matèria de manteniment i posada en valor del **patrimoni cultural**: Començant per culminar el procés de reconstrucció de Sant Vicenç d'Enclar; dur a terme la tercera edició dels cursos de pedra seca, com a element clau per a l'estratègia nacional del paisatge; i continuar amb el treball de la candidatura transnacional - conjunta amb França i Espanya- per a la declaració com a patrimoni de la humanitat per part de la UNESCO dels monuments que expliquen la gènesi i l'evolució del Copríncipat.

Senyores conselleres, senyors consellers,

Un cop ben definits quins són els eixos estratègics a seguir durant els propers mesos i anys, cal també una **acció exterior** que reforci aquest plantejament i que, a la vegada, continui treballant per remoure els obstacles amb què encara es troben avui dia les iniciatives empresarials, socials o culturals que es volen dur a terme des d'Andorra.

Ja fa anys que Andorra utilitza la seva participació en fòrums multilaterals per posicionar-se al tomb de tres qüestions claus, que pensem que contribueixen a projectar la imatge de país que volem: la promoció dels drets humans, la democràcia i l'Estat de dret, el foment de l'educació de qualitat per a tots, i la protecció de la biodiversitat i la lluita contra el canvi climàtic. Aquestes són les prioritats del nostre país dins de la llista d'objectius de desenvolupament sostenible que conformen l'**Agenda 2030 de les Nacions Unides**. Una agenda que és, sens dubte, un full de ruta de la comunitat internacional estretament vinculat amb el nostre propi pla d'acció nacional.

Aquesta alineació entre les prioritats nacionals i el full de ruta internacional també el trobem en l'organització de la XXVIIa (27a) **Cimera Iberoamericana de caps d'Estat i de govern** que Andorra acollirà el 22 d'abril de l'any vinent, després que la cita del proper novembre hagi quedat ajornada com a conseqüència de la pandèmia. *Innovació per al desenvolupament sostenible – Objectiu 2030*, aquest és el lema de la Cimera i de la Trobada Empresarial Iberoamericana que se celebrarà els dos dies previs; un lema que lliga perfectament amb moltes de les qüestions que he tractat durant la meva intervenció d'avui. Els dos esdeveniments del proper abril, a més de ser la culminació de més de dos anys de Secretaria Pro Tempore andorrana, seran també una oportunitat per projectar el model de desenvolupament econòmic d'Andorra en una regió dinàmica i amb potencial de creixement.

A la vegada, com acabo de dir, l'acció exterior també ha de servir per contribuir a transformar l'economia andorrana en termes de competitivitat. L'acció bilateral del Ministeri d'Afers Exteriors té un component eminentment econòmic i en l'actualitat s'estan centrant els esforços en **ampliar la xarxa de convenis per evitar la doble imposició**, amb negociacions obertes amb els Països Baixos, Bèlgica i Hongria. Perquè el creixement progressiu d'aquesta xarxa és una peça clau en el procés d'internacionalització de l'economia andorrana.

També en l'àmbit bilateral, per bé que a una escala més local, Andorra ha de consolidar el seu **lideratge regional** amb les zones més properes de França i Espanya. A tall d'exemple, al llarg de l'últim any i mig s'han dut a terme diverses reunions de diàleg transfronterer amb la Regió d'Occitània, en la qual han participat diversos departaments del Govern. Les diverses iniciatives de cooperació transfronterera, des del Programa POCTEFA 2021-2027 -que s'està elaborant actualment- fins a l'impuls que pot suposar en aquest àmbit l'associació amb la Unió Europea, ens han de servir per configurar la zona econòmica especial Andorra-Pirineus, una iniciativa sorgida de la societat civil i a la qual em vaig referir també durant la sessió d'investidura.

En efecte, el rol d'Andorra com a locomotora de les dues vessants del Pirineu és una de les qüestions a desenvolupar en el marc de l'**associació amb la Unió Europea**. Des de l'inici de la legislatura, les negociacions -que no s'han aturat en cap moment- s'han vist alentides per dues circumstàncies: La primera, les eleccions al Parlament Europeu de l'any passat, la constitució d'una nova Comissió i les negociacions per a la sortida del Regne Unit de la Unió Europea. I la segona, la irrupció de la pandèmia i el rol de lideratge que la Unió Europea ha assumit durant la gestió del confinament i -molt especialment- en l'adopció de mesures per pal·liar l'impacte financer i econòmic del mateix.

Tot i així, durant el 2020 s'hauran celebrat un total de sis reunions de negociació de les vuit inicialment previstes. Unes reunions en les quals s'ha abordat el que per a nosaltres és una peça fonamental de l'acord: la lliure circulació de persones i les adaptacions que aquesta llibertat necessita per poder ser assumida per part d'Andorra. La meua experiència de set anys al capdavant del Ministeri de Justícia i Interior i de més de tres anys com a titular -també- de la cartera d'Afers Socials em fa ser molt conscient de la rellevància d'aquesta qüestió, per les seves implicacions en el teixit productiu i en la cohesió social del país.

És per això que la nostra posició negociadora -que vam fer arribar a la Unió Europea fa uns mesos- és clara a l'hora de defensar el control dels fluxos migratoris per part d'Andorra i de mantenir les bases del model de protecció social andorrà. I no ho fem per caprici, sinó perquè sabem que és una qüestió estretament lligada a la reduïda dimensió territorial del país. A més, també entenem que quan Andorra demana retenir cert control sobre els fluxos migratoris, no ho fa perquè sigui un país tancat a la immigració, ans al contrari, som un país amb una part important -molt important- de la població d'origen estranger i, en gran mesura, d'origen en països membres de la Unió Europea. A més, pel que fa al nostre model de protecció social, tot i que presenta certes particularitats respecte els models dels països veïns, entenem que ha aportat nivells òptims de cohesió i un risc d'exclusió social que -segons diversos estudis- està entre els més baixos d'Europa.

Per a nosaltres, l'acord d'associació ha de marcar una base, un marc, a partir del qual Andorra pugui construir els seus elements diferenciadors i de competitivitat. Quan diem que volem ser un referent en innovació, en sostenibilitat o en adaptació de la normativa a nous sectors productius, és evident que aquests objectius necessiten d'un marc homologable a partir del qual desenvolupar-se. I aquest marc ens l'ha de donar l'acord d'associació, que més que un punt d'arribada és un punt de partida.

Ara bé, perquè això sigui possible, no n'hi ha prou de negociar un bon acord; ni tampoc n'hi ha prou de tenir ben identificades les nostres especificitats. També ens cal la implicació del teixit econòmic i social del país. Com passa -exactament igual- amb els objectius de l'Horitzó 23, que és un pla d'acció per al Govern, sí, però que necessita dels professionals, dels emprenedors, de les empreses, dels treballadors del sector públic i privat, per poder-se omplir de contingut i desenvolupar tot el seu potencial.

És per això que des de la Secretaria d'Estat d'Afers Europeus s'ha dut a terme, des de l'inici de la legislatura, una tasca d'obertura a la participació de la societat civil i de la ciutadania en el seu conjunt. Les 11 reunions públiques celebrades durant la tardor del 2019 són un bon exemple d'aquesta voluntat de participació i d'obertura del procés negociador a la ciutadania. Així mateix, tampoc no ens ha faltat la voluntat d'arribar a un acord polític que permeti portar a la taula de negociacions de Brussel·les les posicions prèviament consensuades a Andorra. Durant la meua investidura vaig oferir a tots els grups parlamentaris del Consell General un pacte d'Estat sobre l'acord d'associació amb la Unió Europea i aquest oferiment continua vigent.

Com també continuen vigents els **pactes d'Estat al tomb de les pensions i el sistema públic de salut**. Del primer n'hem parlat en moltes ocasions en seu parlamentària i em remeto al que vaig dir durant la investidura sobre la viabilitat de la branca de jubilació de la Caixa Andorrana de Seguretat Social. Els estudis actuàrials són clars. Les previsions són clares: Caldrà adoptar mesures en diversos fronts, perquè si no fem res, en pocs anys la branca de jubilació entrarà en dèficit i les finances públiques no seran suficients per pagar les pensions. El Ministeri de Finances va començar, abans del confinament, els contactes amb els grups parlamentaris i amb els agents econòmics i socials per abordar els diferents escenaris, mesures i previsions. I la qüestió s'haurà de reprendre properament.

Tot i així, vista la importància de la matèria i tenint en compte que les grans reformes sobre la Seguretat Social sempre s'han impulsat en seu parlamentària, crec que seria un bon signe de la voluntat de consens d'uns i altres que la reforma de la branca de jubilació per garantir la seva sostenibilitat s'articulés des d'una proposició de llei que emanés del Consell General.

Quant al sistema públic de salut, que ha de fer objecte d'un altre pacte d'Estat, crec que estarem d'acord que la pandèmia ens ha demostrat la importància de tenir una bona sanitat pública; com també penso que Andorra ha demostrat, un cop més, que tant els professionals de la salut com el sistema en el seu conjunt donen un servei de qualitat a tota la població.

Per seguir disposant d'un bon sistema públic de salut ens cal partir de dues premisses: La primera és garantir que sigui sostenible. I la segona és dotar el sistema d'una bona governança per garantir la qualitat i l'excel·lència. Perquè un bon sistema públic de salut no només precisa de bons professionals, sinó que calen bones directrius, bons protocols, els itineraris adequats, els indicadors de qualitat pertinents i els mecanismes de control necessaris. Tot plegat per poder avançar cap a un sistema de salut predictiu, preventiu i personalitzat; encara amb més raó arran de la irrupció de la Covid-19. Algú s'imagina com hauria estat el dispositiu sanitari dels últims mesos si no haguéssim tingut implantada la figura del metge referent, per exemple? Perquè per fer front als reptes de salut pública del segle XXI -als que ja coneixíem, com l'envelliment de la població, la cronificació de les malalties i l'encariment i la major complexitat dels tractaments; i també als que ens eren desconeguts, com la Covid-19- ens calen eines com la via preferent, la històrica clínica compartida o la bona definició de la cartera de serveis. Com més estructurat tinguem el sistema, més ben preparats estarem per fer front als reptes de salut pública del futur.

Senyores conselleres i senyors consellers,

Abans d'acabar aquesta intervenció inicial crec imprescindible tractar la qüestió de les **finances públiques** i de com aquest àmbit s'ha vist notablement alterat per la irrupció de la pandèmia. M'hi he referit breument a l'inici del meu parlament i ara crec que convé fer-ho de manera més aprofundida. Des del 2013, el Govern havia anat tancant els seus comptes seguint una tònica general d'equilibri pressupostari: amb dèficits molt moderats o amb lleugers superàvits. També els Comuns -que durant la crisi financera de fa una dècada havien arribat al límit d'endeutament legalment previst- havien fet un esforç per eixugar deute. Tot plegat va fer que arribéssim a aquest 2020 amb un endeutament públic global que representava el 35% del producte interior brut.

Des del primer moment de la crisi actual, des del Govern vam tenir clar -i així ho vaig dir en les diverses al·locucions televisades que vaig fer durant el confinament- que el canvi sobtat d'escenari ens obligava també a canviar les previsions de dèficit. No era el moment d'apel·lar al rigor ni tampoc de fer una obsessió amb la qüestió de l'equilibri pressupostari. Aquest estiu hem vist com aquest debat també ha estat present al si de la Unió Europea i com també s'ha optat per una solució allunyada de l'esperit d'austeritat que va presidir la crisi d'ara fa una dècada.

No és el moment d'entrar en grans disquisicions teòriques, però les diferències entre la crisi financera que es va desencadenar el 2007 i la crisi provocada pel coronavirus són prou evidents. En l'escenari actual, del que es tracta és de garantir -en la mesura del possible- la supervivència del teixit productiu, perquè es pugui recuperar el creixement un cop desaparegui la pandèmia o estigui sota control.

Que les circumstàncies hagin canviat -però- no treu la raó a aquells que sempre hem cregut que uns comptes públics equilibrats són una peça fonamental de qualsevol acció política responsable. Tot el paquet de mesures que el Govern ha posat en marxa per combatre els efectes econòmics i socials de la pandèmia -des dels crèdits tous fins als ERTOS, passant per les reduccions en la cotització a la Seguretat Social- suposen una injecció de liquiditat de 400 milions d'euros. Això portarà el deute de l'administració general -segons els càlculs del Ministeri de Finances- a **representar del 32% del PIB abans del coronavirus a un 43% del PIB a finals del 2021.**

Però aquest esforç suplementari no hauria estat possible sense els anys acumulats d'estalvi, d'equilibri i de moderació. Sense les polítiques de rigor i austeritat d'anys enrere, avui estaríem molt pitjor, perquè no tindríem capacitat d'injectar diners a l'economia i perquè no generariem confiança

a l'hora de diversificar les fonts de finançament de l'Estat. S'imaginem que haguéssim arribat a la situació de crisi amb un deute respecte al PIB del 60% o del 70%?

Evidentment ara era necessari apartar-nos dels objectius de dèficit. Però ho hem de fer de forma temporal. Tan aviat com sigui possible, haurem de tornar al rigor i a l'equilibri. Perquè cap persona, cap família, cap empresa ni cap país no pot funcionar recurrent de forma permanent a més i més deute. És una qüestió de sentit comú.

En el capítol de les mesures extraordinàries i de la coresponsabilitat, crec que avui cal reconèixer - un cop més- les aportacions de milers de ciutadans anònims al **fons de solidaritat** per pal·liar l'impacte de la Covid-19; i molt especialment l'esforç que volen fer els Comuns, amb una aportació de 7,3 milions d'euros.

Hem de ser conscients, també, que la incertesa que afecta totes les famílies i totes les empreses del país, també afecta les finances públiques. I això fa que la planificació pressupostària sigui especialment difícil de fer en aquest context. Tot i així -i amb l'objectiu de tenir el pressupost per a l'exercici 2021 aprovat i en vigor el més aviat possible- la primera setmana d'octubre entrarem a tràmit parlamentari el **marc pressupostari**, el Projecte de llei de **pressupost del 2021** i el **pla d'equilibri financer fins al 2025**. Aquest pla d'equilibri financer és la guia que ens ha de portar - un cop superats els dèficits importants que generarem aquest any i l'any vinent- a recuperar el camí dels dèficits moderats i els superàvits.

En efecte, el dèficit previst per al tancament de l'exercici 2020 és de 100 milions d'euros, una xifra que només es justifica per l'excepcionalitat del moment actual. El 2021, la previsió de dèficit és de 65 milions, que inclouen també els crèdits necessaris per implementar el pla d'acció *Horitzó 23*. Davant d'aquest increment del dèficit que en dos exercicis arribarà a 165 milions d'euros, el Govern ha posat en marxa operacions d'increment de la capacitat d'endeutament per un valor de 275 milions, estructurats en 50 milions en una pòlissa de crèdit bancària, 125 milions provinents de l'emissió de deute patriòtic i una operació de crèdit amb Crèdit Agricole per valor de 100 milions.

Més enllà de l'equilibri i el rigor pressupostaris, una política de finances públiques responsable passa també per **diversificar el deute de l'Estat**, amb l'objectiu de fer-lo més resilient. Cal recordar que fins fa una dècada la totalitat del deute de l'Estat era deute bancari. Els governs demòcrates van iniciar durant les dues legislatures anteriors uns programes d'emissions nacionals de deute fins al punt que el 2019 el deute bancari representava només el 14% del total i les

emissions cobrien el 86% restant. Ara hem seguit en aquesta línia i tots els esforços realitzats aquest 2020 ens permetran diversificar encara més aquesta fotografia: El deute bancari representarà el 15%, les emissions nacionals el 60%, el deute bancari internacional el 8%, i un 17% en emissions de deute internacional. La intenció de l'Executiu és seguir avançant en aquesta línia fins que la suma d'operacions internacionals constitueixi el 85% del deute del país. La diversificació de les fonts d'endeutament no només té un efecte positiu sobre la resiliència financera de l'Estat, sinó que també disminueix la pressió sobre les entitats bancàries del país, fet que els permet tenir més liquiditat disponible per injectar a la societat i al teixit productiu.

A més, durant els darrers mesos s'ha incrementat la xarxa internacional de contactes, dotant de més robustesa les finances de l'Estat: El 26 de maig vam esdevenir membres del **Banc de Desenvolupament del Consell d'Europa** i el mes vinent -si tot va com esperem- passarem a ser membres del **Fons Monetari Internacional**. Així mateix, estem treballant per integrar-nos també al **Banc Europeu d'Inversions**.

Si els sembla bé, tornaré -un cop més- a la reflexió sobre l'endeutament i l'equilibri pressupostari. I em permeto, en aquest sentit, una anècdota literària: Diuen que l'escriptor empordanès Josep Pla, estant a Nova York, va ser convidat a pujar al capdamunt d'un gratacels per veure la il·luminació nocturna de Manhattan. I, davant d'aquell espectacle sublim, l'escriptor de Palafrugell va preguntar: "I tot això, qui ho paga?".

La pregunta era pertinent, perquè sempre hi ha algú que paga. I quan parlem de finances públiques, el deute també l'ha de pagar algú. I aquest algú som nosaltres. Intentar equilibrar els comptes i procurar no gastar més del que ingresem no és fruit d'un caprici, ni és el dogma d'una obscura secta demòcrata-liberal-centrista. És perquè quan parlem de finances públiques, un deute es converteix sempre en un impost ajornat.

Durant el transcurs de la meua intervenció ja he anunciat la introducció d'algunes figures impositives finalistes destinades a sufragar algunes de les línies prioritàries d'actuació del Govern: com l'impost sobre les emissions de CO2 dels hidrocarburs o la taxa turística. Però, evidentment, aquestes figures, que a més no tenen per objectiu eixugar el deute provocat per la Covid-19, no ho arreglen tot per si soles.

Tampoc no arreglaríem res -al meu entendre- amb un augment generalitzat dels impostos directes: No conec cap país que hagi prosperat a base de taxar més i més els seus ciutadans. El que cal -al

meu entendre- és mantenir la competitivitat fiscal d'Andorra, sense augmentar els tipus de les principals figures impositives, l'impost de societats, l'IRPF o l'IGI. El desenvolupament recent de l'indicador del Banc Mundial *Paying Taxes* demostra que Andorra està molt ben classificada quant a competitivitat fiscal, ocupant la posició número 20 entre els diferents països i jurisdiccions a escala mundial.

Per tant, el que cal és -com he dit- tornar a l'equilibri pressupostari tant bon punt les circumstàncies ho permetin i implementar aquelles reformes que incentivin l'aparició de nous sectors d'activitat i noves vies de desenvolupament econòmic.

En paral·lel, caldrà seguir treballant perquè la política fiscal sigui una eina de competitivitat per al conjunt de l'economia. En aquest sentit, el Ministeri de Finances està duent a terme un procés de revisió de les deduccions per avaluar si compleixen la funció de palanca econòmica per a la qual van ser dissenyades. Aquesta revisió no implica necessàriament una modificació a la baixa de les deduccions, sinó un replantejament: és probable que n'haguem d'anul·lar algunes i que, a la vegada, se n'introdueixin de noves associades a qüestions com el mecenatge social, cultural o esportiu.

Senyores i senyors consellers,

Aquells que tenim la responsabilitat de governar sovint ens sentim sols en l'adopció de determinades decisions. No debades, la solitud del poder ha esdevingut un clàssic en la història de la humanitat: Des dels monòlegs d'*Enric IV* i *Enric V* de Shakespeare fins als moments més durs del segle XX reflectits a les memòries polítiques de grans homes com Charles de Gaulle o Winston Churchill.

Però no crec que cap responsable polític a Andorra pugui dir que se senti sol durant la gestió d'aquesta pandèmia. L'actitud modèlica de les persones que formen part del nostre país, la satisfacció amb la qual expliquen com estem fent les coses, la responsabilitat i la solidaritat demostrades... tot això està molt lluny de la solitud del poder. Potser aquesta és l'essència d'una societat democràtica, participativa i oberta, on les responsabilitats són compartides.

A Andorra hi ha una certa preocupació per la identitat nacional. És normal en un país petit que ha de vetllar per preservar i potenciar la seva singularitat en un món global. Fa anys que Andorra viu una certa crisi identitària; i tots ens som en part responsables: Quan -com a conseqüència de la presència i força mediàtica dels països del nostre entorn- mimitzem debats i polèmiques en uns

termes que no sempre es corresponen amb la realitat andorrana; o quan nosaltres mateixos contribuïm a alimentar o a difondre tòpics, llocs comuns i simplificacions injustes sobre el nostre país.

La preocupació existeix i està fonamentada. Jo mateix m'hi vaig referir durant el debat d'investidura, el maig del 2019: "La voluntat de ser i la pertinença a un projecte comú s'han de treballar cada dia".

Doncs, precisament, la irrupció de la pandèmia ha demostrat que la identitat andorrana -malgrat la crisi que viuen totes les identitats nacionals en un context globalitzat- potser té més bona salut del que ens pensàvem: Perquè l'actitud cívica, la responsabilitat i la solidaritat revelen també sentiment de pertinença i voluntat de ser part d'aquest projecte compartit. Posen de manifest una identitat que no només està orgullosa del seu passat, sinó que és capaç de posar-se al servei dels reptes del present i de projectar-se cap al futur.

En aquest temps d'excepcionalitat hem redescobert i hem donat un nou sentit a la singularitat andorrana; hem posat en valor -potser més que mai- l'estabilitat, la seguretat, l'equilibri i tants altres trets diferencials que ens són propis; i hem vist com Andorra -des de la seva humilitat- podia ser un model i un referent per a d'altres societats.

Això ho devem -en bona mesura- a les nostres conciutadanes i als nostres conciutadans. Ho he dit en diverses ocasions al llarg d'aquesta intervenció. I les persones que avui estem en aquesta Cambra -ja sigui formant part de la majoria, de l'oposició o del Govern- tenim l'obligació de treballar plegades per preservar aquesta identitat cívica i de canalitzar-la en benefici del progrés, del benestar i de les oportunitats.

Aquest és l'objectiu amb el qual treballem el meu equip i jo i aquesta és -sens dubte- la millor síntesi de l'orientació política global del Govern que avui tinc l'honor i la responsabilitat de sotmetre a la valoració del Consell General.

Moltes gràcies senyora síndica.